

діяльність суб'єктів, втілюючи у зміст правових норм різні інтереси суб'єктів соціальних відносин (класів, верств суспільства, народностей, націй), які утворюють соціальну структуру суспільства.

У змісті та джерелах права мають виражатися лише соціально-значимі чинники суспільного буття людей, що означає: соціальна основа права та його джерела виключають суб'єктивізм та сваволлю у правотворчості, в цілому і полягає їх цінність.

Список використаних джерел:

1. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). 2-е изд. М., 2001. 560 с.
2. Михайловский И. В. Очерки философии права. Т. 1 Томскъ : Товарищество "Печатня С. П. Яковлева", 1914 . 604 с.
3. Кечекьян С. Ф. О понятии источника права. Учёные записки МГУ. Вып. 116. Кн. 2. М.:1946. 134 с.
4. Зивс С. Л. Источники права. М. : Наука, 1981. 240 с.

Дзейко Ж.О.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії права та держави
Інституту права Київського національного університету імені
Тараса Шевченка*

**ПОДОЛАННЯ ВПЛИВУ ЮРИДИЧНОЇ ДЕМАГОГІЇ
У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ
ТЕХНІКИ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ**

Аналізуючи сучасний стан законодавства України, не можна обійти увагою проблему необхідності подолання впливу юридичної демагогії на застосування суб'єктами правил і засобів законодавчої техніки у правотворчому процесі.

Одна із форм прояву юридичної демагогії стосується розробки і прийняття законів, норми яких наділяють суб'єктів

гарантіями, яких вони, з нашого погляду, не потребують (які стосуються певних аспектів статусу народних депутатів України та ін.). І, в той же час, ненадання усіх необхідних гарантій суб'єктам, для яких вони є вкрай необхідними (інвалідів, безробітних, пенсіонерів і ін.). Хоча частіше законодавець, з метою стабілізації політичної ситуації в державі чи з інших мотивів, проголошує певні гарантії суб'єктам, які цього потребують, але механізмів їх реалізації практично не створює.

Актуальною є проблема ліквідації такої форми прояву юридичної демагогії, як розробка законів України, які практично не можуть бути реалізовані без достатнього фінансового забезпечення:

«Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 р. (із змінами),

«Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. (із змінами),

«Про соціальний захист дітей війни» від 18.11.2004 р. (із змінами) і ін. Фактично певні норми права у цих законах перекреслюються нормами, які сформульовані у законах про державний бюджет України на той чи той рік.

У зв'язку із цим, можна зазначити, що спроба вирішити деякі аспекти цієї проблеми здійснені у «Методичних рекомендаціях щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів», схвалених постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41, «Методичних рекомендаціях щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів (їх проектів) на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод», затверджених Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини 15.08.2006 р.

Втім ці рекомендації потребують подальшої конкретизації. Цікавим у цьому аспекті є досвід Німеччини: при здійсненні правової експертизи законопроектів, а саме при перевірці їх конституційності, серед переліку контрольних питань важливе місце займають питання щодо того, чи торкаються у законопроекті «права на свободи», «принцип рівноправності», чи передбачені «інституційні гарантії приватного права... чи

публічного права...» та лаконічно розкривається зміст цих запитань [1; с. 21-23].

Як бачимо, потрібне інтенсивніше практичне впровадження при створенні і систематизації законів юридичних конструкцій норм права, які б забезпечували можливість реалізації прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Крім того, їх практична реалізація потребує цілої системи заходів у різних сферах суспільного життя.

Розглянемо деякі можливі варіанти життєвих ситуацій, виникнення яких зумовлено існуванням зазначених проблем застосування правил і засобів законодавчої техніки, які стосуються удосконалення механізму реалізації законів та подолання юридичної демагогії, а основне – напрями їх вирішення.

Так, у разі прийняття Верховною Радою України закону України, норми якого закріплюють те чи те суб'єктивне право громадянина, втім на виконання якого Кабінетом Міністрів України відповідні підзаконні нормативні акти не прийняті, громадянин може звернутися за захистом своїх прав, передбачених в законі, до суду.

Важливим є те, що в законодавстві України, зокрема у Кодексі адміністративного судочинства України, закріплена норма, відповідно до якої «забороняється відмова в розгляді та вирішенні адміністративної справи з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини» [2].

Крім того, норми Конституції України є нормами прямої дії. Отже, відсутність підзаконного нормативного акта, який би конкретизував у необхідних випадках норми закону, є суттєвою перешкодою на шляху реалізації норм права громадянином, втім судовий порядок вирішення спору передбачає її подолання. Застосування такої процедури реалізації суб'єктивного права громадянином призводить до зайвих витрат із Державного бюджету України.

Виникають також ситуації, коли Кабінетом Міністрів України приймаються підзаконні нормативні акти, втім вони суперечать закону. Отже, для реалізації того чи того суб'єктивного права громадянина, закріпленого в законі, буває

достатньо скасувати перепони на шляху його реалізації, а саме скасувати чинність окремих підзаконних нормативних актів, що суперечать закону.

Якщо Верховна Рада України прийняла закон України, норми якого закріплюють певне суб'єктивне право громадянина, але він не може реалізувати це право внаслідок недостатнього грошового фінансування, громадянин може звернутися із позовом до суду про відшкодування завданої шкоди внаслідок бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій.

У зв'язку із цим, важливе значення має Кодекс адміністративного судочинства України. Якщо суд задовольнив позов заявника, втім виконати його держава не може через брак коштів, громадянин, використавши всі національні засоби захисту, може звернутися до Європейського суду з прав людини.

Зазначена думка підтверджується рішенням Європейського суду з прав людини по справі «Кечко проти України» [3], адже реалізація права, що пов'язане з отриманням бюджетних коштів, які передбачені законом, не повинно залежати від бюджетних асигнувань та не може бути причинами невиконання органами влади зобов'язань. Втім не кожен громадянин має необхідні кошти для звернення до Європейського суду з прав людини. Також у разі задоволення вимог заявника витрачаються зайві кошти із Державного бюджету України.

Як бачимо, початки вирішення вищезазначених проблем слід шукати у необхідності створення механізмів належного виконання функцій законодавчою, виконавчою та судовою владою, механізмів взаємодії усіх органів державної влади.

Список використаних джерел:

1. Справочник по нормотворческой технике [пер., комент. и примеры Н. Г. Елисеев, общ. ред., пояснения, алф.-предм указатель Т.Ф. Яковлева]: пер. с нем. [2-е изд., перераб.]. М.: Изд-во «Бек», 2002. 296 с.
2. Кодекс адміністративного судочинства України. Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV / Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, 37. Ст. 446.

3. Справа «Кечко проти України» (Заява № 63134/00). Рішення Європейського суду з прав людини від 08.11.2005 р. / Офіційний вісник України. 2006. № 12 від 05.04.2006. Ст. 850.

Цуркан О.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Бойченко С.В.

*асистент кафедри теорії та історії держави і права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що успіх будь-якої справи значною мірою залежить від людей, які її виконують, від їхньої фахової, фізичної і психологічної підготовленості, відданості справі та розуміння своєї ролі в колективних діях, рівня особистої дисциплінованості, відповідальності за доручену царину роботи тощо. Формування таких якостей можливе лише за умов правильної організації та здійснення добору, підготовки, розстановки й виховання особового складу.

Подальше реформування правової системи України потребує підготовки й виховання нового покоління фахівців, основу світогляду яких, на відміну від минулих часів, становитимуть загальнолюдські цінності, принципи гуманізму та демократизму, усвідомлення свободи і прав людини як найважливішого досягнення суспільства. Згідно зазначеного підходу необхідно переосмислити особливості професійного становлення майбутнього юриста, його мотивації у виборі професії та професійного самовизначення, які в подальшому впливатимуть на ефективність його діяльності.